Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Indicatoren voor de Monitor Nationale Strategie **VN-verdrag Handicap**

RIVM-briefrapport 2026-0007
T.M. van Koperen | J. Vermeij

Indicatoren voor de Monitor Nationale Strategie VN-verdrag Handicap

RIVM-briefrapport 2026-0007

Colofon

© RIVM 2026
Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

DOI 10.21945/RIVM-2026-0007

T.M. van Koperen (auteur), RIVM
J. Vermeij (auteur), RIVM

Contact:
Marije van Koperen
Centrum Volksgezondheid, Zorg en Maatschappij | Afdeling Gezondheid en Zorg Nationaal
monitorvnverdraghandicap@rivm.nl

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van het ministerie van VWS, directie Langdurige Zorg en Directie Maatschappelijke Ondersteuning in het kader van de monitoring van de Nationale Strategie van de implementatie van het VN-verdrag Handicap

Dit is een uitgave van:
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
Nederland
www.rivm.nl

Publiekssamenvatting

Indicatoren voor de Monitor Nationale Strategie VN-verdrag Handicap

In Nederland leven ongeveer 2 miljoen mensen met een verstandelijke, lichamelijke en/of zintuigelijke beperking. Zij ervaren op verschillende momenten in hun leven hindernissen om mee te kunnen doen in de samenleving. Bijvoorbeeld omdat ze niet zelfstandig kunnen reizen met het openbaar vervoer. Of omdat zij niet met een rolstoel of hulphond een restaurant, winkel of bibliotheek in kunnen komen.

Ook zijn sommige websites of apps niet genoeg toegankelijk voor mensen die een verminderd zicht hebben of blind zijn. Het kan ook zijn dat ouders van kinderen met een beperking minder kunnen werken door de zorg voor hen. Ze verdienen daardoor minder terwijl de kosten voor de hulpmiddelen en zorg hoog zijn.

De overheid heeft in 2023 beleid gemaakt om de samenleving zo aan te passen dat mensen met een beperking beter kunnen meedoen. Dit heet de Nationale Strategie voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap. Het RIVM gaat vanaf 2026 in beeld brengen hoe de samenleving voor de verschillende groepen mensen met een beperking is georganiseerd. Ook wordt gekeken of daar de komende jaren wat in verandert en of de betrokkenen beter kunnen meedoen of niet. Voor deze monitor zijn nu keuzes gemaakt welke onderwerpen belangrijk zijn om te meten (indicatoren).

Het RIVM koos samen met mensen met een beperking en organisaties die hen vertegenwoordigen voor 106 indicatoren. Niet voor al deze onderwerpen zijn data beschikbaar. Daarom start de dataverzameling met 70 onderwerpen waarover al data zijn. De komende jaren onderzoekt het RIVM welke nieuwe informatie nodig is en zal de overheid daarover informeren.

De monitor verzamelt informatie over deze onderwerpen uit bestaande databronnen (indicatoren). Ook worden mensen met een beperking en hun naasten geïnterviewd over hun ervaringen. Deze informatie helpt om nog beter te begrijpen wat wel en wat er niet goed gaat in de samenleving. Alle resultaten van de monitor worden besproken met mensen met een beperking en organisaties die hen vertegenwoordigen.

Kernwoorden: mensen met een beperking, monitor, indicatoren, VN-verdrag Handicap, samenleving

Synopsis

Indicators for the National Strategy UN Convention on the Rights of Persons With Disabilities Monitor

Almost 2 million people in the Netherlands have a mental, physical and/or sensory disability. At different moments in their lives, they experience barriers to participate in society, for example because they are unable to use public transport independently. Or they might not be able to enter a restaurant, shop or library with their wheelchair or service dog.

Some websites or apps are not accessible enough for people who have impaired vision or are blind. Some parents may be forced to work less because they have to take care of a child with a disability. As a result, they earn less even though the costs of aids and care are considerable.

In 2023, the government introduced a policy to adapt society to make it easier for people with disabilities to participate. This policy is called the National Strategy for the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. From 2026, RIVM will map how society is organised for the different groups of people with disabilities. It will also look at whether anything changes in this regard in the coming years and whether those concerned are able to participate more easily. For this monitor, choices have now been made regarding which topics are important to measure (indicators).

Together with people with disabilities and organisations representing them, RIVM selected 106 topics. Data are not available for all of these topics, so data collection will start for the 70 topics for which data are already available. Over the coming years, RIVM will investigate what new information is necessary and will inform the government of this.

The monitor will collect information on these indicators from existing data sources. Also, people with disabilities and their relatives will be interviewed about their experiences. This information will lead to a better understanding of what is going well and what is not in society. All results of the monitor will be discussed with people with disabilities and organisations representing them.

Keywords: people with disabilities, monitor, indicators, UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, society

Inhoudsopgave

Samenvatting — 9

1 Inleiding — 11
1.1 Achtergrond — 11
1.2 Opdracht RIVM — 11
1.3 Leeswijzer — 12

2 Methode — 15

3 Overzicht vastgestelde indicatoren — 19
3.1 Overkoepelende indicatoren — 21
3.2 Levensdomein 1: Werk en Inkomen — 22
3.3 Levensdomein 2: Thuis en Wonen — 27
3.4 Levensdomein 3: Onderwijs en Ontwikkeling — 32
3.5 Levensdomein 4: Gezondheid en Ondersteuning — 37
3.6 Levensdomein 5: Vervoer en mobiliteit — 41
3.7 Levensdomein 6: Cultuur, media, vrije tijd, sport en bewegen — 45
3.8 Levensdomein 7: Veiligheid en rechtsbescherming — 51

4 Discussie — 55

5 Conclusie — 57

Literatuur — 59

Bijlage 1 Overzicht betrokkenen bij opstellen indicatoren — 61

Samenvatting

In Nederland leven ongeveer 2 miljoen mensen met een verstandelijke, lichamelijke en/of zintuigelijke beperking. Deze mensen ervaren op verschillende momenten in hun leven beperkingen om mee te kunnen doen in de samenleving. In 2016 heeft Nederland zich gebonden aan het VN-verdrag Handicap; een verdrag dat de nadruk legt op de inclusie van mensen met een beperking en de toegankelijkheid van de samenleving voor hen. Belangrijk zijn de vrijheid om zelf keuzes te maken, volledig deel te kunnen nemen aan de samenleving, onafhankelijkheid in reizen en vrijetijdsbesteding, kansengelijkheid in werk en inkomen.

Met de Nationale Strategie voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap welke het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport overheid in 2024 heeft vastgesteld, wordt een doorstart gemaakt van eerdere beleidsinitiatieven om mensen met een beperking gelijkwaardig mee te kunnen laten doen in de samenleving. De Nationale Strategie legt de nadruk op veranderingen in de samenleving via zeven levensdomeinen en vijf meer overkoepelende leidende principes.

Om inzicht te verkrijgen in de veranderingen in de samenleving gedurende de uitvoer van de National Strategie heeft het ministerie van VWS aan het RIVM gevraagd om een monitor Nationale Strategie VN-verdrag Handicap in te richten. Deze monitor loopt in beginsel van 2026 tot en met 2029 en bestaat uit twee kwantitatieve dataverzamelingen vanuit bestaande databronnen en een eenmalige kwalitatieve dataverzameling.

Dit briefrapport beschrijft het proces dat in 2025 is doorlopen om te komen tot de indicatoren voor de monitor Nationale Strategie VN-verdrag Handicap. Bij de ontwikkeling van deze breed gedragen indicatoren zijn zowel verschillende ministeries als organisaties die mensen met een beperking vertegenwoordigen betrokken, evenals mensen met een beperking zelf. Per levensdomein zijn in het rapport de vastgestelde indicatoren opgenomen. De uiteindelijke set bevat 106 indicatoren, waarvan er voor 70 een databron beschikbaar is en voor 36 niet.

1 Inleiding

Dit briefrapport beschrijft het proces dat in 2025 is doorlopen om te komen tot een afgestemde set aan indicatoren voor de Nationale Strategie voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap én de vastgestelde set indicatoren. Deze set aan indicatoren is het uitgangspunt voor de start van de eerste kwantitatieve dataverzameling in 2026.

1.1 Achtergrond

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft met verschillende betrokken partijen de 'Nationale Strategie voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap' (hierna: de Nationale Strategie) opgesteld (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2024), met als doel het wegnemen van obstakels die mensen met een beperking verhinderen om daadwerkelijk mee te kunnen doen in de samenleving. Deze Nationale Strategie loopt tot 2040 en beschrijft 31 doelstellingen verdeeld over zeven levensdomeinen. Ook bevat de Nationale Strategie vijf overkoepelende leidende principes (zie tekstbox 1).

Tekstbox 1 Levensdomeinen en Leidende principes van de Nationale Strategie VN-verdrag Handicap

Leidende principes

1. Gelijke rechten
2. Eigen regie en rechtspositie
3. Toegankelijkheid
4. Bestaanszekerheid
5. Een samenleving waarin iedereen zich welkom voelt

Levensdomeinen

1. Werk en inkomen
2. Thuis en wonen
3. Onderwijs en ontwikkeling
4. Gezondheid en ondersteuning
5. Vervoer en mobiliteit
6. Cultuur, media, vrije tijd, sporten en bewegen
7. Veiligheid en rechtsbescherming

1.2 Opdracht RIVM

Het RIVM is door het ministerie van VWS gevraagd om een monitor in te richten welke aansluit bij de gewenste veranderingen in de samenleving zoals beschreven in de Nationale Strategie. De monitor zal tweejaarlijks informatie op vastgestelde indicatoren bijeenbrengen en publiceren (zie tekstbox 2 uitleg monitoren en indicatoren). Door met regelmaat te meten kan na verloop van tijd een trend op iedere indicator zichtbaar worden. De monitor fungeert zo als een thermometer om te bepalen hoe inclusief de samenleving is voor mensen met een beperking.

De gegeven opdracht loopt van 2026-2029, de eerste dataverzameling zal in 2026 worden uitgevoerd, de tweede in 2028. In 2027 wordt deze kwantitatieve dataverzameling aangevuld met kwalitatieve data.

Het doel van de monitor is tweeledig

- Het systematisch monitoren van de voortgang van veranderingen in de maatschappij ten behoeve van inclusie van mensen met een beperking, en
- inzicht in maatschappelijke positie, participatie en de ervaren toegankelijkheid van de samenleving door mensen met een beperking in het licht van de doelstellingen en principes van de Nationale Strategie.

Voor de opzet en uitvoer van de monitor worden in de aankomende jaren verschillende partijen betrokken zoals ministeries, bedrijven, sociale partners, maatschappelijke organisaties welke mensen met een beperking vertegenwoordigen en mensen met een beperking zelf. Door hen tijdens de opzet en uitvoering van de monitor te blijven betrekken tracht de monitor een bijdrage te kunnen leveren aan een afstemming in terminologie, eenduidigheid in landelijke rapportages en onderzoeken en het signaleren van witte vlekken in monitoring.

Let wel, de monitor is géén evaluatie van de uitvoering van de maatregelen van de werkagenda

Tekstbox 2. Monitoren en indicatoren

Monitoren is het volgen van een fenomeen over de tijd om zicht te krijgen op betekenisvolle veranderingen in het proces, de voortgang en/of de beoogde resultaten van beleid of een programma. Dit gebeurt aan de hand van herhaalde metingen met een onderbouwde set van indicatoren (zie hieronder). Monitoring richt zich uiteindelijk op het aanleveren van informatie om zo processen, programma's of beleid te optimaliseren. Het is niet mogelijk om met monitoring effecten of effectiviteit vast te stellen. Voor monitoring wordt gebruikgemaakt van gegevens uit (bestaande) databronnen, bijvoorbeeld administratieve data of vragenlijsten/enquêtes onder de algemene bevolking of specifiek onder mensen met een beperking en hun naasten.

Indicatoren geven de stand van zaken weer van een fenomeen op dat moment. Door ze te volgen in de tijd brengen ze ontwikkelingen in beeld. Vaak worden indicatoren uitgedrukt in hoeveelheden zoals aantallen en percentages. Indicatoren kunnen aangeven dat er iets aan de hand is, maar laten niet altijd zien wat er aan de hand is. Daarvoor zijn meer gegevens nodig en dit kan aanleiding zijn voor een verdiepend onderzoek.

1.3 Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 de gehanteerde methode beschreven waarmee is gekomen tot de vastgestelde set indicatoren. Hoofdstuk 3 presenteert het voorstel voor de monitor Natonale Strategie VN-verdrag Handicap en beschrijft per levensdomein de vastgestelde indicatoren. In hoofdstuk 4 wordt het rapport afgesloten met de

conclusies. Hoofdstuk 5 bevat de discussie, waarin enkele kanttekeningen en onzekerheden met betrekking tot de opzet en uitvoering van de monitor worden benoemd.

2 Methode

Om te komen tot een breed gedragen set aan indicatoren zijn in periode oktober 2025 tot januari 2026 verschillende stappen doorlopen (zie figuur 1). Hierbij zijn mensen met een beperking en de organisaties die mensen met een beperking vertegenwoordigen betrokken. Evenals de ministeries die betrokken zijn bij de uitvoering van de werkagenda en de aansturing daarvan (zie bijlage 1 voor lijst met betrokken organisaties).

Figuur 1 Systematiek om te komen tot vastgestelde set van indicatoren

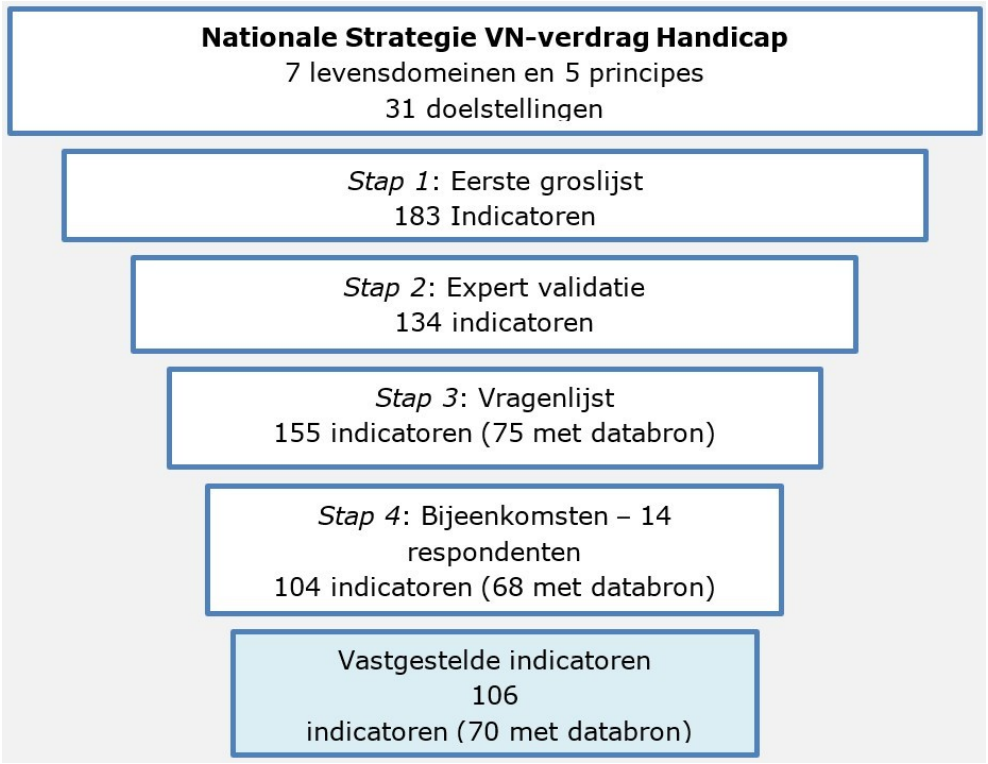

Stap 1: Eerste groslijst

Voor de eerste groslijst zoals genoemd in *stap 1* zijn indicatoren samengebracht uit het cijferoverzicht van Onbeperkt Meedoen (RIVM, 2022), de rapportages van Inzicht in Inclusie III van het Nivel en CBS in opdracht van het College van de Rechten van de Mens (College voor de Rechten van de Mens, 2022) en de Schaduwrapportage (Alliantie VN-verdrag Handicap, 2019). Daarnaast is gezocht naar data die met regelmaat wordt verzameld door onder andere het Nivel en het CBS en gekeken of achterliggende indicatoren konden worden meegenomen. Met beide partijen zijn gesprekken geweest. Ook hebben de gesprekken met diverse eigenaren van bestaande databronnen, zoals Movisie, Ongehinderd en het Mulier Instituut input geleverd. Alle gevonden indicatoren uit de rapporten en gesprekken zijn verdeeld over de zeven levensdomein van de National Strategie en ontdubbelt. Voor iedere indicator is een indicatorbeschrijving gemaakt.

Daarin worden de belangrijke eigenschappen beschreven zoals het doel van het meten (rationale), de beperkingen van de indicator, de bron, de bronhouders, de uitsplitsingen en referentiegroepen, de koppeling met de principes, extra informatie over afname of respons en indien beschikbaar de URL.

Stap 2: Expert validatie

In *stap 2* zijn de indicatoren uit de groslijst voorgelegd aan experts bij het RIVM. Deze hebben de indicatoren onafhankelijk van elkaar gescoord op validiteit, beïnvloedbaarheid en meetbaarheid van de voorgestelde indicatoren (zie tekstbox 3). Ook hebben drie onderzoekers van de monitor zelf een onafhankelijke scoring gedaan van de indicatoren. Bij sommige indicatoren waren er verschillen in de beoordeling. De experts en de onderzoekers hebben deze verschillen besproken om tot consensus te komen. Extra informatie zoals aanvullende rationale of een databron is toegevoegd en er zijn taalkundige verbeteringen aangebracht. Uiteindelijke leverde dit een lijst op met 134 indicatoren.

Stap 3: Digitale vragenlijst

Daarop werd in *stap 3* de lijst met 134 indicatoren schriftelijk voorgelegd aan 68 medewerkers van 10 vertegenwoordigende organisaties van mensen met een beperking en 8 ministeries om te bepalen welke indicatoren relevant en haalbaar waren om te meten. Dit gebeurde via een online vragenlijst waarbij de respondenten van elke indicatoren de mate van relevantie (zie tekstbox 3) moesten aangeven. Bij de indicatoren waar geen bron voor was gevonden konden de respondenten aangeven of dataverzameling op deze indicator haalbaar was en of zij een databron kenden. Er zijn 24 ingevulde vragenlijsten retour gekomen. Meerdere aangeschrevenen hebben in onderlinge afstemming één vragenlijst ingevuld retour gestuurd. Ook is er gebruik gemaakt van de mogelijkheid om suggesties te doen voor indicatoren of databronnen. Daarnaast zijn er nog zes e-mails binnengekomen met aanvullingen, wensen en verbeteringen. Dit leverde uiteindelijk een lijst op van 155 indicatoren waarvan 75 met een databron.

Tekstbox 3 Criteria om indicatoren te selecteren

Validiteit betekent dat de indicator daadwerkelijk het onderwerp meet dat men met de indicator wenst te meten. Het is mogelijk om met het cijfer dat bij de indicator hoort conclusies te trekken over het onderwerp. In dit onderzoek ging het om indruksvaliditeit of 'validiteit op het eerste gezicht' (face validity): de mate waarin een instrument de indruk wekt valide te zijn.

Beïnvloedbaarheid houdt in dat wat de indicator meet naar verwachting kan worden beïnvloed door het handelen van bijvoorbeeld ministeries, gemeentelijke overheden of publieke organisaties.

Eenduidig meetbaar betekent dat exact is vastgelegd wat moet worden gemeten, dat begrippen zijn afgebakend en zo nodig uitgelegd. Nadruk op feiten en data en niet op meningen en indrukken. Duidelijke

vastlegging van de meetmethode of bron en dat de indicator herhaalbaar kan worden ingezet zonder verlies van begrip.

Relevantie gaat over of de indicator informatie oplevert waarmee inzicht kan worden verkregen over de veranderingen in de samenleving ten gunste van mensen met een beperking.

Haalbaarheid geeft een inschatting in hoeverre cijfers voor de betreffende indicator beschikbaar zijn of eenvoudig beschikbaar gemaakt kunnen worden. Voor een monitor moeten indicatoren periodiek gemeten kunnen worden.

Stap 4: Bijeenkomsten

In *stap 4* zijn de 155 indicatoren in twee bijeenkomsten voorgelegd aan 14 medewerkers van vertegenwoordigende organisaties van mensen met een beperking, mensen met een beperking en enkele naasten. Ook VWS was bij beide sessies aanwezig. In deze interactieve sessies zijn de overgebleven indicatoren besproken en beoordeeld door de aanwezigen. Er is met name gekeken naar relevantie van de indicator ten opzichte van elkaar, ten opzichte van de doelstellingen en de haalbaarheid in verzamelen van informatie. Er zijn indicatoren afgevallen, samengevoegd en/of herschreven. Ook zijn in deze sessies indicatoren geduid waarbij verdiepend inzicht nodig is in ervaringen en beleving door middel van verdiepend -kwalitatief- onderzoek. Ook is nagegaan in hoeverre de vooraf vastgestelde leidende principes terugkomen in de indicatoren. Deelnemers wekten in duo's en toetsten per levensdomein of een specifiek principe voldoende was geborgd.

Tevens zijn in *Stap 4* de indicatoren gepresenteerd aan de ministeries in een digitale sessie (zie bijlage 1 voor betrokken ministeries). Aanvullende opmerkingen die daarop per mail werden toegestuurd zijn beoordeeld en indien niet conflicterend met de input uit de fysieke sessies meegenomen bij de definitieve set. Met een tweetal broneigenaren (CBS en Nivel) zijn vervolgens nog indicatoren aangescherpt.

Dit leverde uiteindelijk een lijst op met 106 vastgestelde indicatoren, waarvan 70 met databron en 36 zonder databron óf waarvan het nog onvoldoende duidelijk is of de data verzameling van voldoende kwaliteit dan wel beschikbaar is. De vastgestelde indicatoren kunnen objectieve cijfermatige informatie of subjectieve informatie als ervaringen, behoeften en wensen weergeven. Belangrijk was dat de indicatoren voldeden aan de eerder opgestelde criteria.

3 Overzicht vastgestelde indicatoren

In onderstaande overzichten staan de vastgestelde indicatoren genoemd. De indicatoren zijn gerangschikt naar levensdomein. Elk overzicht per levensdomein start met de doelstellingen van het levensdomein zoals opgenomen in de Nationale Strategie. De doelstellingen zijn leidend voor de uitvoering van de werkagenda. Aangezien deze monitor geen evaluatie is van de werkagenda geven de doelstellingen van de Nationale Strategie hier een kader voor de keuze van de indicatoren.

In de tabellen zijn de indicatoren opgenomen, per indicator één of twee databronnen waar de data voor de indicator verzameld wordt, de databron-eigenaar en een advies voor te gebruiken uitsplitsingen en een referentiegroep. Dit betreft een eerste aanzet. Het kan zijn dat gedurende het verzamelen van de informatie, in overleg met de databronhouder, de uitsplitsingen of referentiegroep nog wijzigen.

Niet bij alle bestaande dataverzamelingen wordt de gewenste uitsplitsing 'type beperking' als kenmerk van de doelgroep gebruikt. Ook is de indeling van 'type beperking' verschillend en is soms een groep onvoldoende in beeld. Datzelfde geldt voor de uitsplitsing geslacht of gender. Niet altijd is dit beschikbaar in de dataset of is de bewoording tussen databronnen anders en worden de resultaten op verschillende wijze terug gerapporteerd. Pas bij de eerste rapportage van deze monitor zal blijken wat dat betekent voor de terug te koppelen resultaten op de vastgestelde indicatoren van de monitor VN-verdrag Handicap.

De laatste kolom in de overzichten geeft aan of er op de specifieke indicator verdiepend onderzoek gewenst is, bijvoorbeeld omdat het gevonden percentage of aantal niet laat zien welke ervaringen mensen met een beperking of hun naasten hebben. Of omdat er geen bestaande bron beschikbaar is en inzichten alleen zijn op te halen via verdiepend onderzoek. Dit verdiepend onderzoek is vaak kwalitatief onderzoek door middel van focusgroepen of interviews. Na publicatie van de kwantitatieve data van de indicatoren zal besloten worden voor welke indicatoren verdiepend plaats moet vinden in het volgende monitor jaar. Ook hierbij worden belanghebbenden en opdrachtgever betrokken.

Het overzicht start met enkele overkoepelende indicatoren. Deze zijn niet levensdomein gebonden. Daarna volgen de vastgestelde indicatoren per levensdomein.

Voor elk levensdomein zijn twee tabellen opgenomen. In de eerste tabel staan de indicatoren waarbij al een databron is gevonden en waarvan de data verzameld gaat worden. De tweede tabel geeft een overzicht van gewenste en relevante indicatoren waarvoor nog geen databronnen gevonden zijn of (nog) niet beschikbaar zijn. Voor de indicatoren waar (nog) geen databron voor beschikbaar is of waarvan de bruikbaarheid onduidelijk is zal gedurende de looptijd van het project een advies

volgen, danwel mondeling naar de opdrachtgever danwel in de schriftelijke rapportages.

3.1 Overkoepelende indicatoren

De overkoepelende indicatoren behoren niet specifiek tot een levensdomein of bij een van de 31 doelstellingen maar inzicht hierop is wel relevant om uitspraken te doen over de realisatie van de Nationale Strategie.

Tabel 1 Overkoepelende indicatoren

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
1	Aandeel personen in Nederland met een beperking.*	Gezondheidsenquête	CBS	Leeftijd, gender, type beperking	Nee
2	Ervaringen van mensen met een beperking over begrip voor en acceptatie van mensen met een beperking bij de algemene bevolking.**	-	-	-	Ja

* databron beschikbaar; ** geen bron, geen betrouwbare bron of geen publiek beschikbare bron van bekend maar wel als relevant bestempeld.

De terminologie van het hebben van een beperking verschilt per bron doordat de wijze van uitvraag (nog) niet op elkaar is afgestemd. Hier moet rekening mee worden gehouden met de presentatie van de data.

3.2 Levensdomein 1: Werk en Inkomen

Levensdomein 1 richt zich op het stimuleren van arbeidsparticipatie van mensen met een beperking en het bevorderen van de toegankelijkheid van de werkplek voor mensen met een beperking.

De volgende doelstellingen worden met dit levensdomein nagestreefd:

- Werkplekken zijn – waar het beroep het toelaat - digitaal, fysiek, sociaal toegankelijk en er is passende ondersteuning om te kunnen werken. Werkgevers ervaren geen belemmeringen om mensen met een beperking aan te nemen.
- Bij veranderingen in het werk als gevolg van iemands beperking, komt de bestaanszekerheid niet in gevaar. Bijvoorbeeld bij meer of minder werken.
- Werken moet lonen. Ook als je werkt naast (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid.
- Mensen met een beperking krijgen een gelijke beloning voor gelijk werk.
- Naasten en mantelzorgers hebben voldoende mogelijkheden om werk en zorg te combineren.
- Ouders van kinderen met een intensieve zorgvraag, die vanwege hun zorgtaak minder kunnen werken, worden financieel gecompenseerd voor extra kosten waar het bestaansminimum niet in voorziet.

Aanvullende informatie aangaande indicatoren van Levensdomein 1

- Voor levensdomein 1 zijn 18 indicatoren vastgesteld, waarvan 12 indicatoren met een databron (Tabel 2) en 6 (Tabel 3)zonder databron.
- Informatie over aanvraag en verkregen ondersteuning en hulpmiddelen via de WMO van de gemeenten specifiek aan mensen met een beperking kunnen niet worden getoond. Hier is geen bron voor. Financiering van de WMO is ongelabeld beschikbaar vanuit Gemeentefonds en er is geen uniforme indeling van type hulpmiddelen of ondersteuning.

Geselecteerde indicatoren levensdomein 1 Werk en Inkomen

Tabel 2 Geselecteerde indicatoren levensdomein 1 Werk en Inkomen waarvoor een databron beschikbaar is

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
1	Percentage personen met een arbeidsbelemmering (15-64 (of Aow-leeftijd)) dat betaald werk heeft.	Cijferoverzicht arbeidsparticipatie en afstand tot arbeidsmarkt (combinatie van data uit EBB, SSB en BRP); ook in NEA?	CBS	Gender, leeftijd, hoogst genoten opleiding	Nee
2	Percentage personen met een arbeidsbelemmering (15-64 (of Aow-leeftijd)) behorend tot de beroepsbevolking dat werkloos is.				Nee
3	Percentage werkzoekende personen met een beperking dat ondersteuning krijgt van het UWV (niet financieel).	GWU/maatwerktabel CBS	UWV/CBS	Gender, leeftijd, hoogst genoten opleiding, wel/geen beperking	Ja
4	Aantal mensen werkend binnen de banenafspraak, op een interne plaatsing Wet sociale werkvoorziening of een beschutte werkplek onder de Participatiewet.	Combinatie UWV Gegevensdiensten, UWV Monitor arbeidsparticipatie arbeids beperkten; Dashboard banenafspraak en Dashboard beschut werk; Panteia, WSW-statistiek;	UWV	Gender, leeftijd, hoogst genoten opleiding, type beperking/ geen beperking, met/zonder arbeidsvermogen, evt. inkomen/rondkomen	Nee
5	Percentage werkgevers met Wajongers, WGA-gerechtigde of Participatiewetters uit het doelgroep register in dienst.			Bedrijfsgrootte en bedrijfstak	Nee
6	Percentage werkgevers dat aangeeft medewerkers in dienst te hebben met (licht)verstandelijke beperking of lichamelijke beperking.	WEA	TNO/CBS	Vestigingsgrootte, sector, profit/non-profit	Nee

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
7	Percentage mensen met een beperking dat betaald werk verricht van de mensen die het belangrijk vinden om betaald werk te verrichten.	Participatiemonitor	Nivel	Leeftijd, gender, type beperking Ref: alle mensen met beperking (respons)	Nee
8	Percentage werkgevers dat ruimte biedt voor zorgtaken (bijvoorbeeld mantelzorg) voor werknemers.	WEA	TNO/CBS		Nee
9	De mate waarin mantelzorg ondersteuning (in de vorm van zorgverlof, flexibel werken en andere vormen van facilitering ervan) in CAO's als thema terugkomt.	Rapportage CAO afspraken	Min SZW	branche	Nee
10	Percentage personen met een beperking (16jr>) dat aangeeft te ervaren dat de *arbeidsomstandigheden* op hun werkplek goed zijn.	NEA	CBS	Leeftijd, gender, branche	Ja
11	Het gemiddelde gestandaardiseerde huishoudinkomen van mensen met een beperking ten opzichte van het gemiddelde gestandaardiseerde huishoudinkomen van mensen zonder beperking.	EBB (maatwerktabel)	CBS	Huishoudens met/zonder een persoon met beperking, van beperkten niet ernstig en ernstig	Nee
12	Armoede percentage van mensen met een beperking.	Gezondheidsenquête	CBS	Met/zonder beperking	Nee

Tabel 3 Geselecteerde indicatoren levensdomein 1 Werk en Inkomen waarvoor nog geen bron, geen betrouwbare bron of geen publiek beschikbare bron van bekend is maar die wel als relevant is bestempeld

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
13	Percentage personen met een beperking dat aangeeft te ervaren dat de sociale, digitale en/of fysieke *toegankelijkheid* van hun werkplek goed is.	Kan mogelijk worden uitgevraagd via een van de panels van Nivel En navragen bij CBS/TNO of dit aan de NEA kan worden toegevoegd	Nivel en/of CBS/TNO	Type werk, leeftijd, gender, branche , (on)regelmatig, type beperking, inkomensrange, type uitkering	Ja
14	Percentage mensen met een arbeidsbeperking en met arbeidsvermogen dat ondersteuning krijgt van gemeenten.	-	-	-	Ja
15	Tevredenheid van mensen met een beperking over het aanbod van gemeentelijke regelingen (voor mensen met een beperking) ter ondersteuning van werk en inkomen.	Kan mogelijk worden uitgevraagd via een van de panels van Nivel	Nivel	-	Ja
16	Aantal ouders van kinderen met een intensieve zorgvraag die vanwege hun zorgtaak minder kunnen werken en dat financieel gecompenseerd wordt vanuit de werkgever of vanuit gemeentelijke financiële steun.	Waarschijnlijk maatwerk CBS via SVB statistieken (dubbele kinderbijslag)/ arbeidsparticipatie gegevens/ inkomensdata)	CBS	Type beperking, leeftijd van diegene met beperking? Gemiddeld inkomen?	Ja

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
17	De mate waarin naasten en mantelzorgers van mensen met een beperking hun betaalde werk als duurzaam combineerbaar ervaren met hun zorgtaken, mede door de beschikbare formele en informele ondersteuning.	Kan waarschijnlijk bij Nivel Panel Naasten.	Nivel		Ja
18	Het percentage werkgevers dat voldoet aan de wettelijke verplichtingen vanuit de Participatiewet, Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte, Wet gelijke behandeling op het werk.	Misschien via WEA?	TNO		Nee

3.3 Levensdomein 2: Thuis en Wonen

Levensdomein 2 richt zich op de mogelijkheden voor mensen met een beperking om te wonen zoals zij willen. Naast de fysieke toegankelijkheid van de woningen moeten ook zorg, ondersteuning en hulpmiddelen aansluiten op wat mensen met een beperking nodig hebben. De openbare ruimte moet toegankelijk zijn voor iedereen, niet alleen in en om het huis maar ook openbare gebouwen, parken, pleinen etc.

De volgende doelstellingen worden met dit levensdomein nagestreefd:

- Er is voldoende aanbod van betaalbare toegankelijke woningen:
  - nieuwe woningen worden toegankelijk en inclusief gebouwd.
  - bestaande bouw wordt waar mogelijk geleidelijk toegankelijk gemaakt.
- Mensen met een beperking kunnen zich zelfstandig in en om hun huis verplaatsen.
- Mensen met een beperking kunnen wisselen van woonplaats, zonder verlies van zorg, ondersteuning en hulpmiddelen.
- Openbare ruimte is toegankelijk voor iedereen en inclusief ontworpen en onderhouden.
- Zorg en ondersteuning sluiten aan op zelfstandig wonen en participatie.

Aanvullende informatie aangaande indicatoren van Levensdomein 2

- Voor levensdomein 2 zijn 14 indicatoren vastgesteld, waarvan 10 indicatoren met een databron (Tabel 4) en 4 zonder databron (Tabel 3).
- Specifieke informatie over aanvraag en verkregen ondersteuning en hulpmiddelen van gemeenten specifiek aan mensen met een beperking kunnen niet worden getoond. Hier is geen bron voor. Financiering van de WMO is ongelabeld beschikbaar vanuit Gemeentefonds en er is geen uniforme indeling van type hulpmiddelen of ondersteuning.

Geselecteerde indicatoren levensdomein 2 Thuis en Wonen

Tabel 4 Geselecteerde indicatoren levensdomein 2 Thuis en Wonen waarvoor een databron beschikbaar is

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
1	Percentage huishoudens met iemand met een beperking, dat in de woning een speciale en ook noodzakelijke voorziening heeft.	WoON Woononderzoek Nederland	CBS	Uitsplitsen: huishoudens die de voorziening nodig hebben; huishoudens die voorzieningen hebben; type voorzieningen	Nee
2	Het aandeel beschikbare betaalbare woningen.	WoOn	CBS	NHG, huur grenzen, boven en onder de liberalisatiegrens. Nieuwbouw en bestaande bouw	Nee
3	Het gemiddelde deel van het inkomen dat wordt besteed aan de woning van huishoudens met mensen met een beperking en zonder beperking (woonquote 0-100).	WoOn	CBS	Eigendom categorieën	Nee
4	Percentages huishoudens in een zelfstandige woonsituatie dat in een toegankelijke (nultrede) woning woont.	WoOn	CBS	Wel/geen beperking, Interne en externe toegankelijkheid Ref: alle huishoudens	Nee

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
5	Percentage mensen met een beperking dat problemen heeft ondervonden bij afsluiten levensverzekering voor hypotheek vanwege chronische aandoening of beperking.	Participatiemonitor	Nivel	Uitsplitsen: type beperking, gender, leeftijd Ref: alle mensen met een beperking die een levensverzekering voor hypotheek hebben afgesloten	Nee
6	Percentage stemlokalen dat volgens een onafhankelijke toets volledig toegankelijk is voor mensen met een lichamelijke beperking, van de stemlokalen waarvan gemeenten hebben aangegeven dat ze toegankelijk zijn.	Rapportage toegankelijkheid Stembureaus	Ongehinderd	Ref: alle stemlokalen	Nee
7	Percentage mensen met een beperking dat in de afgelopen 12 maanden een aanpassing in de woning heeft gekregen.	Participatiemonitor	Nivel	type beperking, woonsituatie, type aanpassing	Nee
8	Percentage gemeenten dat bezig is met het ontwikkelen van een Lokale Inclusie Agenda (LIA) dat al heeft of dat al uitvoert.	Overzichtskaart Lokale Inclusie Agenda's in Nederland	Movisie/ VNG	Ref: alle gemeenten	Nee
9	Percentage mensen met een beperking dat aangeeft dat openbare gebouwen, zoals bibliotheek of buurthuis zelfstandig en gelijkwaardig toegankelijk en bruikbaar zijn.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, leeftijd Ref: alle mensen met beperking (totale respons)	Ja

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
10	Percentage mensen met een beperking dat aangeeft minimaal een keer per maand openbare gebouwen, zoals bibliotheek of buurthuis, zelfstandig en gelijkwaardig te gebruiken.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, leeftijd Ref: alle mensen met beperking (totale respons)	Ja

Tabel 5 Geselecteerde indicatoren levensdomein 2 Thuis en Wonen waarvoor geen bron, geen betrouwbare bron of geen publiek beschikbare bron van bekend is maar die wel als relevant is bestempeld

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
11	Percentage van de prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties waarbij 'mensen met een handicap' als specifieke doelgroep zijn bestempeld.	-	-	-	Nee
12	Aantal openbare gebouwen (zoals gemeentehuizen, bibliotheken, cultuurcentra, sporthal, zorgcentra) dat goed toegankelijk is voor mensen met een beperking.	Toegankelijkheid openbare ruimte?	Ongehinderd? Mulier instituut?	-	Ja
13	Toegankelijkheid van websites van bedrijven die goederen en diensten aanbieden (webwinkels, aanbieders van reizen, energiebedrijven en dergelijke).	-	-	-	Nee
14	Percentage mensen dat kan blijven wonen in eigen woning na krijgen handicap/beperking.	-	-	-	ja

3.4 Levensdomein 3: Onderwijs en Ontwikkeling

Levensdomein 3 richt zich op het recht van mensen met een beperking om zich hun leven lang te ontwikkelen. Alle vormen van onderwijs zijn toegankelijk, zowel fysiek, sociaal als digitaal en deze zijn betaalbaar. Er zijn voldoende mogelijkheden om het onderwijs af te stemmen op de behoeften van mensen met een beperking, ongeacht de beperking. Er is geen plek voor discriminatie.

De volgende doelstellingen worden met dit levensdomein nagestreefd:

- Mensen met een beperking kunnen een leven lang leren en ontwikkelen. Zij hebben toegang tot de verschillende vormen van onderwijs en ontwikkeling die dat mogelijk maken.
- Ieder kind is welkom op de kinderopvang en op school. Kinderen en jongeren, met hun ouders, hebben vrijheid om te kiezen voor de school die het beste past en dichtbij is.
- Passende zorg en ondersteuning is beschikbaar, dit vormt geen belemmering om te kunnen leren en ontwikkelen.
- Opleiding en werk en voorzieningen voor jongeren met een beperking sluiten goed op elkaar aan.
- Plekken en mogelijkheden om te leren en ontwikkelen zijn fysiek en digitaal toegankelijk en kunnen waar nodig op maat worden aangeboden.

Aanvullende informatie aangaande indicatoren van Levensdomein 3

- Voor levensdomein 3 zijn 18 indicatoren vastgesteld, waarvan 8 indicatoren met een databron (Tabel6) en 10 zonder databron (Tabel 7).

Geselecteerde indicatoren levensdomein 3 Onderwijs en Ontwikkeling

Tabel 6 Geselecteerde indicatoren levensdomein 3 Onderwijs en Ontwikkeling waarvoor een databron beschikbaar is

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
1	Het percentage kinderen in het speciaal onderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs.	DUO	OCW	Leeftijd. Ref: alle kinderen in het basis en voortgezet onderwijs	Nee
2	Het aantal kinderen en jongeren met een vrijstelling leerplicht (art 5a) op basis van beperkingen.	DUO	OCW	Leeftijd, type onderwijs (bo, sbo, vo, vso, so, po, mbo, geen onderwijs, onbekend)	Nee
3	Aandeel personen met een beperking van 15 jaar en ouder (niet onderwijsvolgend) naar hoogst behaalde opleiding.	EBB	CBS	Leeftijd, wel/geen beperking, type beperking	Nee
4	Percentage personen met en zonder beperking met een inschrijving in regulier of speciaal onderwijs.	Maatwerktabel (IVRPH-indicatoren) DUO	CBS OCW	Leeftijd, wel/geen beperking, type beperking, type onderwijs (bo, sbo, vo, vso, so, po, mbo, hbo, wo)	Nee
5	Percentage mensen met beperking dat in het afgelopen jaar of afgelopen 4 weken een opleiding, training of cursus heeft gevolgd voor persoonlijke of werk gerelateerde ontwikkeling.	EBB	CBS	Leeftijd, type beprking (ernstig/niet)	
6	Percentage mensen met een licht verstandelijke beperking dat in het afgelopen jaar een opleiding, training of cursus heeft gevolgd voor persoonlijke of werk gerelateerde ontwikkeling.	Participatiemonitor	Nivel	Leeftijd (tot 65 jaar), type beperking, gender, persoonlijk of werk. Ref: mensen zonder beperking	Nee

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
7	Het percentage studenten in het hbo en wo dat uitvalt naar functiebeperking.	Trendrapportage	DUO	Type onderwijs (Wo, hbo)	Nee
8	Percentage studenten met een (fysieke of verstandelijk) beperking dat tevreden is over de voorzieningen, hulpmiddelen en ondersteuning die de onderwijsinstelling/ school aanbiedt.	Studentenmonitor JOB-monitor^	OCW ResearchNed	Leeftijd, type beperking, onderwijstype (mbo, hbo, wo), type geboden ondersteuning	Nee

^Nog niet mogelijk om bij de JOB-monitor de uitsplitsing op beperking voor de MBO-studenten te maken in 2026, de verwachting is dat dat wel kan in de toekomst.

Tabel 7 Geselecteerde indicatoren levensdomein 3 Onderwijs en Ontwikkeling waarvoor geen bron, geen betrouwbare bron of geen publiek beschikbare bron van bekend is maar die wel als relevant is bestempeld

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
9	Aandeel kinderen met een beperking in de kinderopvang (voor- en naschoolse opvang, gespecialiseerde opvang) en voorschoolse educatie (peuterschool).	-	-	Type beperking, leeftijd Ref: alle kinderen in de kinderopvang	Nee
10	Het percentage kinderen (tot 19 jaar) met een beperking dat behoefte heeft aan ondersteuning in het onderwijs.	-	-	Leeftijd, onderwijstype ((v)so, bo en sbo, vo) Ref: alle kinderen met een beperking in het regulier/speciaal onderwijs	Ja
11	Ervaringen van ouders/verzorgers van kinderen met een beperking met een indicatie voor speciaal onderwijs over de geboden ondersteuning om mee te kunnen doen met het onderwijs.	-	-	Type onderwijs, leeftijd, gender	Ja
12	Beleving van leerlingen (po, vo, so) of hun ouders, verzorgers en studenten (MBO, HBO en WO) met een beperking over de toegankelijkheid van het schoolgebouw en het onderwijs (digitale, sociale en fysieke toegankelijkheid).	Trendrapportage?	-	Type beperking, leeftijd, onderwijstype	Ja
13	Het percentage MBO, HBO en WO studenten met beperking dat aangeeft behoefte te hebben aan (extra) ondersteuning in het onderwijs.	ECIO?	-	Type beperking, leeftijd, onderwijstype, gewenste ondersteuning Ref: alle studenten in MBO, HBO en WO	Nee

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
14	Het percentage studenten met een beperking in het MBO, HBO en WO dat ondersteuning, aanpassing of hulpmiddelen ontvangen.	-	-	Type beperking, leeftijd, onderwijstype, gevraagd wel/niet, gewenste ondersteuning Ref: studenten die dat hebben aangevraagd maar niet hebben ontvangen/ alle studenten met beperking	Nee
15	Ervaringen van studenten met een beperking in het MBO, HBO en WO met de geboden ondersteuning van de onderwijsinstelling naar beperking.	Doelstellingenmonitor Passend onderwijs?; JOB-monitor?	Oberon; JOB-monitor	Leeftijd, onderwijstype, type beperking	Ja
16	Het percentage kinderen met een beperking dat na (verplicht) onderwijs doorstroomt naar vervolgonderwijs, naar dagbesteding/zorg of naar de arbeidsmarkt.	De Staat van het Onderwijs? Themarapportage Gespecialiseerd onderwijs?	Onderwijsinspectie? PO-Raad en Sectorraad GO	Leeftijd, onderwijstype, type beperking	Nee
17	Het aantal kinderen met een beperking dat (ongewenst) thuis zit en geen gebruik kan maken van het onderwijsaanbod.	-	-	Leeftijd, onderwijstype, type beperking	Nee
18	Het percentage studenten in het hbo en wo dat uitvalt naar functiebeperking.	Trendrapportage?	DUO	Type onderwijs (Wo, hbo)	Nee

3.5 Levensdomein 4: Gezondheid en Ondersteuning

Levensdomein 4 richt zich op samenhang tussen de verschillende vormen van zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking. Zorg en ondersteuning moet meebewegen, aansluiten bij en afgestemd zijn op individuele behoeften en wensen van mensen met een beperking of chronische ziekten en hun naasten, zonder dat de kosten ertoe bijdragen dat de behoorlijke levensstandaard in gevaar komt. Mensen met een beperking en hun naasten kunnen tevens zelf eenvoudig zorg en ondersteuning aanvragen, organiseren en verantwoorden en de boordeling van deze aanvragen is transparant.

De volgende doelstellingen worden met dit levensdomein nagestreefd:

- Mensen met een beperking hebben zeggenschap en eigen regie in de zorg en ondersteuning die zij krijgen.
- Mensen met een beperking krijgen de zorg en ondersteuning die aansluit bij hun context en behoefte. Dit hangt niet af van waar iemand woont of wil wonen.
- Mensen met een beperking krijgen de ondersteuning die ze nodig hebben. Dit zonder dat de kosten van deze ondersteuning de behoorlijke levensstandaard in gevaar brengt.
- De toegang tot zorg en ondersteuning is eenvoudig en transparant.
- Alle professionals in de toegang zijn deskundig ten aanzien van mensen met een beperking en hun naasten.
- Naasten en mantelzorgers worden, indien mogelijk en gewenst, erkend en ondersteund als volwaardig onderdeel van het team rond iemand met een beperking. Mantelzorg voor mensen met een levenslange en levens brede beperking vraagt om adequate ondersteuning.
- Mensen met een beperking of hun naasten kunnen zelf laagdrempelig de hulpmiddelen regelen die zij nodig hebben.

Aanvullende informatie aangaande indicatoren van Levensdomein 4

- Voor levensdomein 4 zijn 14 indicatoren vastgesteld, waarvan 9 indicatoren met een databron (Tabel 8) en 5 zonder databron (Tabel 9).

Geselecteerde indicatoren levensdomein 4 Gezondheid en Ondersteuning

Tabel 8 Geselecteerde indicatoren levensdomein 4 Gezondheid en Ondersteuning waarvoor een databron beschikbaar is

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
1	Aandeel cliënten in de Wlz naar leveringsvorm en leeftijd.	Monitor Langdurige Zorg	VWS / CBS /CiZ / SVB/ Vektis	Leveringsvorm, leeftijd, type beperking	Nee
2	Percentage mensen (en kinderen) met een beperking dat aangeeft het gevoel te hebben dat zij meetellen in de maatschappij.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, gender, leeftijd, hoogst genoten opleiding (woonvorm, etniciteit, SES, arbeidsstatus, mate van armoede/ rondkomen)	Ja
3	Het gemiddelde cijfer van kwaliteit van leven van mensen met een beperking ten opzichte van mensen zonder beperking (persoonlijk welzijns index).	Sociale Samenhang en Welzijn	CBS	Wel/geen beperking, gender, leeftijd	Nee
4	Het percentage mensen dat een onvervulde zorgbehoefte had in de afgelopen 12 maanden van mensen met een beperking.	EU-SILC	CBS	Reden geen behandeling (kosten, vervoer) Ref: mensen zonder beperking	Ja
5	Percentage mensen met een beperking dat aangeeft dat de hulp of zorg die zij thuis van professionele zorgverleners krijgen goed aansluit bij wat zij nodig hebben.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, leeftijd, gender Ref: mensen met beperking die dat niet vinden	Nee

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
6	Percentage mensen met een beperking dat aangeeft dat de Wmo ondersteuning die zij krijgen goed aansluit bij wat zij nodig hebben.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, leeftijd, gender Ref: mensen met beperking die dat niet vinden	Nee
7	Percentage mensen met een beperking dat aangeeft dat hun partner, naasten en/of mantelzorgers voldoende worden betrokken door zorgverleners bij beslissingen over de zorg.	Zorgmonitor	Nivel	Type beperking, leeftijd, gender Ref: mensen met beperking die dat niet vinden	Nee
8	Percentage partners, naasten en/of mantelzorgers van mensen met een beperking dat aangeeft dat mensen met een beperking voldoende worden betrokken door zorgverleners bij beslissingen over de zorg.	Zorgmonitor	Nivel	Type beperking, leeftijd, gender Ref: partners, naasten en/of mantelzorgers die dat niet vinden	Ja
9	Percentage naasten/mantelzorgers dat aangeeft voldoende ondersteund te worden bij de zorg voor mensen met een beperking / hun naasten.	Panel Naasten (ook SCP, 1x 5 jaar)	Nivel	Type beperking, leeftijd, gender. Ref: mensen die zorgen voor mensen met beperking	Nee

Tabel 9 Geselecteerde indicatoren levensdomein 4 Gezondheid en Ondersteuning waarvoor geen bron, geen betrouwbare bron of geen publiek beschikbare bron van bekend is maar die wel als relevant is bestempeld

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
10	Percentage mensen met een beperking dat aangeeft positief te zijn over het contact met zijn/haar gemeente als hij/zij hulpmiddelen nodig heeft.	-	-	-	Ja
11	Percentage mensen met een beperking dat aangeeft dat hun welzijn/kwaliteit van leven negatief wordt beïnvloed door ervaren sociale drempels (zoals bejegening, micro-agressie, onbegrip, sociale interactie, uitsluiting, discriminatie).	-	-	-	Nee
12	Percentage mensen met een beperking en hun naasten/mantelzorgers dat aangeeft grote moeite te hebben met de aanvraagprocedures voor hulpmiddelen en ondersteuning bij gemeenten	-	-	-	Ja
13	Percentage mensen met een beperking dat om hulpmiddelen of voorzieningen heeft gevraagd om activiteiten in de vrije tijd / het werk te kunnen (blijven) doen en deze ook heeft gekregen (bijvoorbeeld hulpmiddelen om te kunnen sporten).	Was meting 2024 in NPCG (Panel Samen sterk)?	Uitgevoerd door Mulier Instituut i.s.m. Nivel. Herhaling onbekend	-	Nee
14	Ervaringen van mensen met een beperking met de cliëntondersteuner van de gemeente.	-	-	-	Ja

.

3.6 Levensdomein 5: Vervoer en mobiliteit

Levensdomein 5 richt zich op het zelfstandig en vrij kunnen bewegen van mensen met een beperking op de manier die zij zelf willen. Lopend, met de auto, bus, boot, trein of vliegtuig. Iedereen moet zonder grote problemen naar school, werk, familie en sociale activiteiten en op vakantie kunnen gaan. Als ouder met een beperking moet het mogelijk zijn om zelf je kinderen naar school, sport en andere activiteiten te brengen. Alle vormen van openbaar vervoer (OV) moeten toegankelijk zijn en dat geldt ook voor reizigersinformatie en vervoersbewijzen. Als iemand vanwege een beperking niet kan reizen met het OV dan moet er een gelijkwaardig, toegankelijk en betaalbaar alternatief zijn. Ook individueel of particulier vervoer zoals een aangepaste auto of fiets moet betaalbaar en beschikbaar zijn. De openbare ruimte werpt geen obstakels op voor fietsers en wandelaars met een beperking om zelfstandig van A naar B te komen.

De volgende doelstellingen worden met dit levensdomein nagestreefd:

- Mensen met een beperking kunnen zich vrij en zelfstandig verplaatsen van A naar B. Ook als zij jonge kinderen hebben. Er is toegankelijke reisinformatie beschikbaar. Openbaar vervoer is toegankelijk of er is een passend alternatief beschikbaar.
- De publieke ruimte is toegankelijk voor voetgangers, rolstoelgebruikers en fietsers met een beperking.
- Hulpmiddelen en ondersteuning die nodig zijn om vrij en zelfstandig van A naar B te verplaatsen, zijn beschikbaar.

Aanvullende informatie aangaande indicatoren van Levensdomein 5

- Voor levensdomein 5 zijn 12 indicatoren vastgesteld, waarvan 9 indicatoren met een databron (Tabel 10) en 3 zonder databron (Tabel11).
- De overheid en ProRail hebben tot doel gemaakt dat in 2030 alle treinstations in Nederland volledig zelfstandig toegankelijk zijn (ProRail, 2025). Dit betekent dat de perrons drempelvrij zijn, dat er een lift of hellingbaan aanwezig is én dat ze voorzien zijn van duidelijke geleidelijnen en braille op de trapleuningen. In 2023 zou al 95% van de reizigers van en naar een toegankelijk station reizen (ProrRail, 2021). Vanwege het gerichte beleid en minimale verdere groei is toegankelijkheid van treinstations verder niet meegenomen in de monitor.
- Een indicator voor de toegankelijkheid van de publieke of openbare ruimte is opgenomen in Levensdomein 2.

Geselecteerde indicatoren levensdomein 5 Vervoer en Mobiliteit

Tabel 10 Geselecteerde indicatoren levensdomein 5 Vervoer en Mobiliteit waarvoor een databron beschikbaar is

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
1	Percentage mensen dat vanwege gezondheidsklachten of -beperkingen niet altijd een treinstation/ bus-, tram- of metrohalte kan bereiken.	Onderweg in Nederland (ODiN)	CBS	Leeftijd, gender, type beperking. Ref: alle mensen die met het OV reizen, mensen die vanwege andere redenen niet een station kan bereiken	Nee
2	Percentage toegankelijke bushaltes voor mensen met een beperking.	Staat van het OV Brondata Dova Halte en Stationviewer?	CROW-KpVV DOVA	Toegankelijkheid voor type beperking (fysiek, visueel, verstandelijk, auditief etc)	Nee
3	Percentage toegankelijke tramhaltes (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht).	Staat van het OV Brondata Dova Halte en Stationviewer?	CROW-KpVV DOVA	Toegankelijkheid voor type beperking (fysiek, visueel, verstandelijk, auditief etc)	Nee
4	Percentage toegankelijke metrostations (Amsterdam, Rotterdam).	Lokale agenda toegankelijkheid	Gemeenten Amsterdam en Rotterdam	Toegankelijkheid voor type beperking (fysiek, visueel, verstandelijk, auditief etc)	Nee

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
5	Percentage mensen met een beperking dat regelmatig gebruik maakt van OV en belemmeringen ervaart.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, type belemmering (wel/geen), leeftijd, gender, inkomen. Ref: alle mensen met beperking	Nee
6	Percentage mensen met een beperking dat aangeeft gebruik te maken van een eigen vervoersmiddel (zoals auto, scootmobiel, canta of -aangepaste-fiets).	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, type belemmering (wel/geen), leeftijd, gender, evt. inkomen. Ref: alle respondenten	Nee
7	Percentage mensen met een beperking dat knelpunten of belemmeringen ervaart met het vervoer om op een plek te komen waar men wil.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, type belemmering (wel/geen), leeftijd, gender, inkomen. Ref: alle respondenten	Ja
8	Percentage mensen met een lichamelijke beperking dat aangeeft_dat het ov (trein, bus, metro) vrijwel altijd toegankelijk is.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, leeftijd, gender Ref: alle respondenten	Ja
9	Mate van tevredenheid van mensen met een beperking en/of naasten van mensen met een beperking over het speciaal (doelgroepen) vervoer.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking, leeftijd, gender Ref: alle respondenten	Ja

Tabel 11 Geselecteerde indicatoren levensdomein 5 Vervoer en Mobiliteit waarvoor geen bron, geen betrouwbare bron of geen publiek beschikbare bron van bekend is maar die wel als relevant is bestempeld

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
10	Een indicator(en) welke de kwaliteit, beschikbaarheid, kosten en veiligheid van doelgroepenvervoer voor kinderen en volwassenen met een beperking laat zien.	-	-	-	Nee
11	De ervaring van de mate van toegankelijkheid van de publieke ruimte te voet, te fiets of met een rolstoel voor mensen met een beperking.	-	-	-	Ja
12	Percentage gemeenten met een mogelijkheid tot ontheffing voor fietsen en parkeren van fietsen van mensen met een beperking/aangepaste fiets in gebieden met een fiets(parkeer)verbod.	-	-	-	Nee

3.7 Levensdomein 6: Cultuur, media, vrije tijd, sport en bewegen

Levensdomein 6 richt zich op de participatie van mensen met een beperking, inclusief kinderen, aan het culturele leven, recreatie, vrije tijd en sport. Dit betekent zowel om het zelf te doen en te maken, als om het zelf te ervaren. Dit houdt in dat alle sportlocaties -en activiteiten, televisieprogramma's, film, theater, musea, vakantieaccommodaties, pretparten en horeca fysiek, digitaal, auditief en visueel toegankelijk zijn voor zowel bezoekers en deelnemers met een beperking, als werknemers met een beperking. Tevens moeten mensen met een beperking hun creatieve, artistieke en intellectuele talent kunnen ontwikkelen.
De volgende doelstellingen worden met dit levensdomein nagestreefd:

- Cultuur, media, sport en bewegen en recreatie zijn toegankelijk voor alle mensen. Zowel om het zelf te doen en maken als om het te ervaren.
- Mensen met een beperking zijn zichtbaar vertegenwoordigd in cultuur, media en sport.

Aanvullende informatie aangaande indicatoren van Levensdomein 6

- Voor levensdomein 6 zijn 20 indicatoren vastgesteld, waarvan 18 indicatoren met een databron (Tabel12) en 2 zonder databron (Tabel 13).
- De Monitor Vrijetijdsbesteding kinderen en jongeren met een beperking van het Mulier Instituut is eenmalig uitgevoerd en heeft nog geen vervolgfinanciering. Is wel belangrijk want een van de weinige monitors bij doelgroep kinderen met een beperking.
- Ondanks dat veel indicatoren de activiteiten sport en cultuur koppelen worden deze waar mogelijk in de rapportage als afzonderlijke cijfers gemeld.

Geselecteerde indicatoren levensdomein 6 Cultuur, media, vrije tijd, sport en bewegen

Tabel 12 Geselecteerde indicatoren levensdomein 6 Cultuur, media, vrije tijd, sport en bewegen waarvoor een databron beschikbaar is

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
1	Percentage kinderen met een beperking dat wekelijks sportieve en/of kunstzinnige/ culturele activiteiten beoefent (buiten schooltijd).	Monitor Vrijetijdsbesteding kinderen en jongeren met een beperking	Mulier Instituut	Type beperking, leeftijd, type activiteit (sport, kunst of cultuur) Ref: alle kinderen met/zonder beperking (respons)	Nee
2	Het aandeel kinderen met een beperking dat deelneemt aan sportieve en/of kunstzinnige/culturele activiteiten samen met kinderen zonder een beperking.	Monitor Vrijetijdsbesteding kinderen en jongeren met een beperking	Mulier Instituut	Type beperking, leeftijd, type activiteit	Nee
3	Percentage kinderen met een beperking dat lid is van een commerciële sportclub/ aanbieder (zoals fitnesscentrum, sportschool, dansschool, privé sportcoaches, zwemschool).	Monitor Vrijetijdsbesteding kinderen en jongeren met een beperking	Mulier Instituut	Type beperking, gender, leeftijd, type activiteit Ref: alle kinderen met/zonder beperking (respons)	Nee
4	Percentage kinderen met een beperking dat lid is van een reguliere sportclub/ vereniging (zoals voetbal, hockey, turn paardrijden- of zwemvereniging).	Monitor Vrijetijdsbesteding kinderen en jongeren met een beperking	Mulier Instituut	Type beperking, gender, leeftijd, type activiteit Ref: alle kinderen met/zonder beperking (respons)	Nee

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
5	Percentage kinderen met een beperking dat belemmeringen ervaart tijdens de sportieve activiteiten en of kunstzinnige/culturele activiteiten.	Monitor Vrijetijdsbesteding kinderen en jongeren met een beperking	Mulier Instituut	Type beperking, gender, leeftijd, type activiteit, type belemmering Ref: alle kinderen die wekelijks activiteiten beoefenen van #2 (respons)	Ja
6	Percentage mensen met een beperking dat wekelijks sport.	Gezondheidsenquête/ Leefstijlmonitor (LSM-A)	CBS/ RIVM / GGD'en	Beperking wel/niet, gender, leeftijd, stedelijkheid Ref: totale respons & mensen met/zonder beperking	Nee
7	Percentage mensen met een beperking 15+ dat maandelijks sport in georganiseerd verband.	Participatiemonitor (data uit NPCG/Samen Sterk)	Nivel i.s.m. Mulier Instituut	Type beperking, gender, leeftijd Ref: alle mensen met beperking (totale respons)	Nee
8	Percentage mensen met een beperking 15+ dat wil sporten in georganiseerd verband maar een belemmering ervaart om dat te doen.	Participatiemonitor (data uit NPCG/Samen Sterk)	Nivel i.s.m. Mulier Instituut	Type beperking, gender, type belemmering, leeftijd Ref: alle mensen met beperking (totale respons)	Ja
9	Aantal mensen met een beperking dat lid is van een vereniging en/of deel neemt aan verenigingsactiviteiten.	Sociale Samenhang en Welzijn Monitor	CBS	Beperking wel/niet Ref: van alle mensen (totale respons) en van alle mensen met beperking	

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
10	Percentage mensen met een beperking dat een culturele instelling, attractie of horeca gelegenheid (uitgaan) bezoekt ten opzichte van mensen zonder beperking.	Vrijetijdsomnibus	CBS	Type beperking, gender, leeftijd, type uitje	Nee
11	Percentage mensen met een beperking dat belemmeringen ervaart bij het bezoeken van een culturele instelling, attractie of horeca gelegenheid.	Participatiemonitor	Nivel	Type beperking	
12	Het aandeel mensen met een (waarneembare) beperking dat is waar te nemen op televisie.	Monitor representatie	Commissariaat voor de Media	-	Nee
13	Percentage mensen 15+ met een beperking dat in de vrije tijd iets wil ondernemen maar dat door belemmeringen niet kan (bijv. vervoer, toegankelijkheid, voorzieningen).	Participatiemonitor	Nivel	Uitsplitsen type beperking, type activiteit Ref: alle mensen met beperking (totale respons)	Ja
14	Percentage mensen met een beperking dat vrijwilligerswerk doet.	SSW	CBS	Uitsplitsen gender, leeftijd, type beperking Ref: alle mensen met beperking (totale respons)	Nee
15	Percentage mensen met een beperking dat in de afgelopen 12 maanden sociaal of politiek actief was.	Participatiemonitor SSW	Nivel CBS	Uitsplitsen type beperking Ref: alle mensen met beperking (totale respons)	Nee

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
16	Het gemiddelde cijfer (1-10) dat mensen met een beperking geven over hoeveel plezier ze ervaren bij sportactiviteiten.	Participatiemonitor	Nivel	Uitsplitsen leeftijd (groepen), type beperking	Ja
17	Percentage mensen dat *tevreden* is met het aanbod van Parasport/G-sport op de Nederlandse televisie (evt. uitbreiden met radio, krant).	Participatiemonitor (data uit NPCG/Samen Sterk)	Nivel i.s.m. Mulier Instituut	Uitsplitsen leeftijd (groepen), type beperking Ref: alle mensen met beperking	Nee
18	Percentage mensen dat *tevreden is* met het aantal mensen met een beperking dat een prominente/ zichtbare functie heeft in de media.	Participatiemonitor	Nivel	Uitsplitsen gender, leeftijd, type beperking Ref: alle mensen met beperking	Ja

Tabel 13 Geselecteerde indicatoren levensdomein 6 Cultuur, media, vrije tijd, sport en bewegen waarvoor geen bron, geen betrouwbare bron of geen publiek beschikbare bron van bekend is maar die wel als relevant is bestempeld

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
19	Een indicator over de mate waarin kinderen (samen met ouders) keuzes kunnen maken met wie ze sporten, spelen en leren.	-	-	-	Ja
20	Percentage gebouwen met een publieke functie (van de gebouwen gemeten door de onafhankelijke getrainde auditeurs) dat toegankelijk is voor mensen met een beperking.	-	Ongehinderd?	-	Nee

3.8 Levensdomein 7: Veiligheid en rechtsbescherming

Levensdomein 7 richt zich erop dat recht voor iedereen gelijk en toegankelijk moet zijn. Dus voldoende voorzieningen om mensen met een beperking toegang te geven tot informatie, advies en ondersteuning, tot de rechter, tot juridisch advies of rechtsbijstand. Ook bezwaar en klachten procedures moeten toegankelijk zijn. Ook als de veiligheid in het geding is door rampen of strafbaarheden dan is ook toegang voor mensen met een beperking gegarandeerd. Ook communicatie in tijden van crisis is ook inclusief.

De volgende doelstellingen worden met dit levensdomein nagestreefd:

- De toegang tot het recht en rechtsbescherming is versterkt. De weg naar eerstelijns rechtshulp, een advocaat en de rechtbank is bekend en toegankelijk voor mensen met een beperking en hun naasten. Wanneer gewenst worden zij hierin begeleid.
- Mensen met een beperking krijgen bescherming tegen geweld, misbruik, uitbuiting of verwaarlozing als ieder ander. Ongeacht de plek waar zij wonen. Daarbij is specifieke aandacht voor groepen die een grotere kans hebben op het ervaren van geweld of misbruik, zoals vrouwen, kinderen en lhbtqia+ mensen.
- In een crisis of bij een ramp zijn mensen met een beperking net zo veilig als ieder ander. Het veiligheidsbeleid is inclusief en heeft aandacht voor mensen met een beperking en hun naasten. Onderdeel daarvan is dat de informatie en communicatie vindbaar, toegankelijk en begrijpelijk is.

Aanvullende informatie aangaande indicatoren van Levensdomein 7

- Voor levensdomein 7 zijn 8 indicatoren vastgesteld, waarvan 3 indicatoren met een databron (Tabel 14) en 5 zonder databron (Tabel 15).

Geselecteerde indicatoren levensdomein 7 Veiligheid en rechtsbescherming

Tabel 14 Geselecteerde indicatoren levensdomein 7 Veiligheid en rechtsbescherming waarvoor een databron beschikbaar is

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
1	Percentage websites van overheidsinstanties dat volledig voldoet aan toegankelijkheidseisen.	Toegankelijkheidsverklaring	BZK	Ref: alle websites	Nee
2	Ervaren discriminatie bij rechtbanken, overheidsdiensten, landelijke communicatie bij mensen met een beperking vanwege de beperking.	Veiligheidsmonitor Participatiemonitor? Jaarverslagen College Rechten van de Mens?	CBS Nivel?	Type beperking, leeftijd, gender	Ja
3	Percentage personen (vrouwen, meisjes 16+ en lhbtqia+ mensen met een beperking) dat huiselijk en seksueel geweld heeft ervaren.	Prevalentiemonitor Huiselijk geweld en Seksueel grensoverschrijdend gedrag Lhbtiqa+ monitor	CBS (2020/2022/2024 en beperking vanaf 2026) Panteia, Movisie en Ipsos I&O (OCW)	Uitsplitsen: gender, leeftijd, type beperking, woonsituatie Ref: alle meldingen huiselijk en seksueel geweld	Ja

Tabel 15 Geselecteerde indicatoren levensdomein 7 Veiligheid en rechtsbescherming waarvoor geen bron, geen betrouwbare bron of geen publiek beschikbare bron van bekend is maar die wel als relevant is bestempeld

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
4	Percentage mensen met een auditieve en visuele beperking dat ervaart dat ondersteuning en hulpmiddelen (gebarentolk, schrijftolken of schrijfapparatuur) niet standaard beschikbaar zijn bij overheidsloketten, rechtbanken of andere belangrijke publieke diensten.	-	-	Type beperking, leeftijd, gender	Ja
5	Percentage openbare (gemeentelijke) gerechtsgebouwen dat toegankelijk is voor mensen met een beperking.	-	-	Type toegankelijkheid; visueel, fysiek, digitaal, etc	Nee
6	Percentage mentoren, bewindvoerders en curatoren die voldoende toegerust zijn om aan hun taak te voldoen (via bijv. DigiD).	-	-	Ref: percentage die onvoldoende toegerust zijn	Ja
7	Percentage mensen met een beperking onder bewind en curatele die ervaren voldoende ondersteund te worden in het maken van eigen keuzes naar vermogen.			Uitsplitsen: type beperking, gender, type ondersteuning (mentoren, bewindvoerders en curatoren) Ref: alle mensen met een beperking die onder bewind en curatele staan	Ja

	Indicator	**Databron**	**Broneigenaar**	***Gewenste* uitsplitsing/ referentiegroep**	**(Aanvullend) verdiepend onderzoek gewenst**
8	Het aantal meldingen van het ervaren van geweld, misbruik, uitbuiting of verwaarlozing van mensen met een beperking vanwege het hebben van een beperking.	Veiligheidsmonitor 2027? Prevalentiemonitor Huiselijk geweld en Seksueel grensoverschrijdend gedrag?	CBS	Uitsplitsen: type beperking/ernst beperking, leeftijd, gender, woonsituatie	Ja

4 Discussie

Bij de uitvoer van de monitor zijn er kanttekeningen en onzekerheden die de werkwijze en resultaten van de monitor beïnvloeden. Een van de kanttekeningen is dat veranderingen in de maatschappij tijd kosten en daardoor nog niet of slechts gedeeltelijk binnen een paar jaar te zien zijn. Daarnaast is het belangrijk om te realiseren dat het niet mogelijk is eventuele gevonden veranderingen direct te relateren aan de ingezette acties van de maatregelen van de werkagenda of van wel of niet ingevoerd beleid; een causale relatie aantonen is niet het doel van de monitor en ook niet mogelijk.

Voor een goed begrip van de opgehaalde informatie is het van belang om de data in een (maatschappelijke) context te kunnen plaatsen en in samenhang met andere data. Voor deze monitor worden dan ook diverse groepen ervaringsdeskundigen en vertegenwoordigende organisaties van mensen met een beperking betrokken om te reflecteren op de resultaten uit de monitor. Ook hopen we in deze duiding sessies te verkennen welke extra informatie nog nodig is om uit te vragen in het verdiepende kwalitatieve gedeelte van de monitor of om te bespreken welke maatregelen van de Nationale Strategie mogelijk meer aandacht verdienen.

Andere kanttekeningen en beperkingen zijn:

- Veel vragenlijsten van het CBS worden afgenomen bij personen van 18 jaar of ouder die in Nederland wonen. Echter, personen woonachtig in zorginstellingen of tehuizen (de institutionele bevolking) zijn hierbij uitgesloten. Hierdoor ontstaat er geen volledig beeld van de ervaringen van de samenleving door alle mensen met een beperking.
- Om inzicht te krijgen of mensen met een beperking minder kunnen participeren of minder toegankelijkheid ervaren dan mensen zonder beperking moet deze data beschikbaar zijn. Echter, niet alle enquêtes in Nederland nemen een vraag op over beperkingen. En zo kan er dus op een veelheid aan onderwerpen geen uitspraak worden gedaan over het percentage mensen met een beperking ten opzichte van mensen zonder beperking. Het vergelijken van verschillende datasets is om statistische redenen ook niet altijd mogelijk, bijvoorbeeld door een andere manier van benaderen, afnameperiode, vraagstellingen. Er is dus weinig ruimte om ervaringen van mensen met en zonder beperking te vergelijken. Voor levensdomein 5 Vervoer en mobiliteit is bijvoorbeeld meer informatie over reizen met het openbaar vervoer door mensen met een beperking gewenst. Een vraag in de Onderweg in Nederland vragenlijst van CBS (ODiN) naar beperking of registerdata over beperkingen en/of gezondheidsklachten kan helpend zijn hierbij. De verwachting is dat dit wordt toegevoegd en in 2028 beschikbaar is.
- Een eenduidige wijze van vaststellen of iemand een beperking heeft of een beperking ervaart ontbreekt. Hierdoor gebruiken reeds bestaande monitors, panels en vragenlijsten ook andere bewoordingen. Het vergelijken en berichtgeven over de

verschillende groepen is daarmee ook een stuk lastiger geworden. Bij de indicatoren kijken we naar de beschikbare uitsplitsingen. Soms zijn deze heel specifiek in het aangeven van het type beperking (fysiek, verstandelijk, zintuigelijk) en soms niet zo specifiek (ernstig beperkt, beperkt, niet ernstig beperkt, niet beperkt) en soms is een uitsplitsing op beperkingen helemaal niet mogelijk. Vandaar dat we bij de uitsplitsingen altijd kijken naar wat mogelijk is afhankelijk van de wijze van uitvraag. Het advies van het VN-verdrag handicap is om de Washington Group Short Set te gebruiken. Het ministerie van VWS zal de mogelijkheden hiervoor bespreken met broneigenaren.

- Niet alle data wordt jaarlijks uitgevraagd of is beschikbaar op het moment dat deze monitor rapporteert. Daardoor kan het voorkomen dat niet alle indicatoren de meest recente data laten zien. Door de monitor langdurig twee-jaarlijks uit te voeren, wordt bij de meeste indicatoren na minimaal 3 meetmomenten een trend zichtbaar.
- Beleid is ondersteunend aan de uitvoering van de maatregelen zoals beschreven in de werkagenda. Het is niet de taak van deze monitor om te bekijken of beleid is gemaakt danwel of en hoe deze wordt uitgevoerd.

5 Conclusie

Dit briefrapport beschrijft een set indicatoren voor de monitor Nationale Strategie VN-verdrag Handicap en het proces om te komen tot het vaststellen van deze set. Het samenstellen van de set aan indicatoren is door het RIVM gedaan in opdracht van het ministerie van VWS samen met een grote groep belanghebbenden. In het samenstellen van de indicatoren is gekeken naar data die al verzameld wordt, naar indicatoren waar eerder data voor werd verzameld en naar de doelstellingen, levensdomeinen en leidende principes van de Nationale Strategie van de implementatie van het VN-verdrag Handicap.

Naast de vertegenwoordigende organisaties van mensen met een beperking, mensen met een beperking zelf en enkele naasten, zijn ook meerdere ministeries meegenomen in de verschillende stappen van de ontwikkeling van de vastgestelde set aan indicatoren. De vastgestelde set zoals beschreven in dit rapport bevat 106 indicatoren.

Het aantal indicatoren varieert over de levensdomeinen. Van drie indicatoren met databron voor levensdomein 7 tot 18 indicatoren met databron voor Levensdomein 6. Levensdomein 3 heeft de meeste indicatoren waar vooralsnog geen databronnen voor beschikbaar zijn (10). Het aantal indicatoren kan van invloed zijn op hoe goed de monitor laat zien wat de stand van zaken is op een levensdomein.

De indicatoren zullen zoveel mogelijk gelijk blijven in de komende jaren om trends te kunnen signaleren. Maar bij veranderingen in de beschikbaarheid van data kunnen sommige indicatoren mogelijk herijkt of aangepast worden. Daarnaast is het mogelijk dat er een enkele indicator aan deze set wordt toegevoegd of dat er een indicator wordt verwijderd wanneer deze geen bruikbare informatie oplevert.

In februari 2026 gaat het RIVM starten met de dataverzameling van de 70 indicatoren waarvoor een databron beschikbaar is. De 36 indicatoren waar (nog) geen databron beschikbaar voor is worden onder de aandacht gebracht van VWS en andere departementen om te bespreken hoe hier data op te verzamelen in de toekomst teneinde tot een evenwichtige monitor te komen die recht doet aan inzicht op alle levensdomeinen en leidende principes van de National Strategie.
Uit het doorlopen proces om te komen tot de indicatoren werd duidelijk dat de leidende principes van de Nationale Strategie belangrijk zijn bij de rapportage van de resultaten van de monitor. Hier zal dan ook extra aandacht aan worden besteed bij de rapportage.

De eerste schriftelijke rapportage van de monitor zal in het najaar van 2026 verschijnen. Waar mogelijk wordt data van voorgaande jaren gepresenteerd om een eventuele trend op een indicator al te laten zien.

Literatuur

Alliantie VN-verdrag Handicap. (2019). *Schaduwrapportage Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap in Nederland.*

College voor de Rechten van de Mens. (2022, februari). *Inzicht in inclusie III: Mensen met een beperking nog steeds op achterstand.* Opgehaald van https://publicaties.mensenrechten.nl/publicatie/48a73d44-f079-450c-9487-e100984d0b3a

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2024, Januari). *Nationale Strategie voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap.* Den Haag.

ProRail. (2025, augustus). *Toegankelijkheid*. Opgehaald van https://www.prorail.nl/reizen/stations/toegankelijkheid

ProRail. (2021). *Actualisatierapport Toegankelijkheid Spoor.* Opgehaald van https://www.prorail.nl/siteassets/homepage/reizen/documenten/42064_actualisatie-rapport-toegankelijkheid_eng_lowres-enkel_def.pdf

RIVM. (2022). *Cijferoverzicht Onbeperkt Meedoen*. Opgehaald van https://www.rivm.nl/sites/default/files/2022-12/Cijferoverzicht%20Onbeperkt%20Meedoen%202022.pdf

Bijlage 1 Overzicht betrokkenen bij opstellen indicatoren

Organisaties die mensen met een beperking vertegenwoordigen:
IederIn
EMB Nederland
Stichting het Gehandicapte Kind
PGB/ Per Saldo
LFB (Landelijk Federatie Belangenverenigingen Onderling Sterk)
Mind
Ongehinderd
Feminists Against Ableism

Kennisinstituten/ broneigenaren:
Mulier Instituut
Movisie
CBS
Nivel

Betrokken Ministeries vanuit interdepartementale werkgroep VN-verdrag Handicap:
Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Economische Zaken
Financiën
Infrastructuur en Waterstaat
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Juridische Zaken en Veiligheid
Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Er is afstemming geweest met:
College Rechten van de Mens
Vereniging Nederlandse Gemeenten

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

februari 2026

De zorg voor morgen begint vandaag